גיליון מס' 9-278 פרשת במדבר
חג השבועות, תשע"ח שנה שישית

גליון זה יו"ל
לזכות התורם הנכבד
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ויפקוד אותם משה ע"פ ה'"

פירש"י אמר משה לפני הקב"ה האיך אני נכנס לתוך אהליהם לידע מנין יונקיהם א"ל הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וב"ק יוצאה מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל זה לכך נאמר ע"פ ה', וכ"ה במדרש פ"ג סי' ט'. ויל"ע אם אפשר כך לספור למה הי' צריך כלל לספור הרי ברוה"ק יכול לדעת מנין כולם ומשמע דהמצוה דוקא למנותם כמ"ש פקוד וגו' וברמב"ן (לעיל א' מ"ה) הביא מדרש גבי ישראל לא תהי' אומר לראש המשפחה כמה במשפחתך כמה בנים יש לך אלא כולהון יהון עוברין לפניך באימה ובכבוד ואתה מונה אותם וכו' ע"ש ומסתמא ה"ה בלוים ועי' במנחות כ"א ב' תד"ה כל שגם הלוים בכלל כל העובר על הפקודים שגם הם עברו רק לבדם. ויתכן שאין כונת חז"ל שמ"ר לא מנה כל הלוים דבודאי מנה כולם אלא שנתקשה איך ידע כמה תינוקות יש בכל אהל שאין להם דעת לבא לפניו ולא בכל בית נמצא מי שיגיד לו כמה תינוקות יש ולכן רוה"ק הי' אומר לו בכל אהל כמה תינוקות יש וידע לבקשם ולמנותם [אאמו"ר זללה"ה השיב שלא משמע כן רק כאן כיון שהי' ע"י הב"ק הי' כך המצוה]. **(טעמא דקרא)**

פשט במגילת רות

"ותאמר רות המואביה אל נעמי אלכה נא השדה ואלקה בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה לכי בתי" (ב, ב)

פרש רש"י: "אשר אמצא חן בעיניו - שלא יגער בי". ותמוה: וכי רות צריכה למצא חן בעיני בעל השדה?! הרי בעל השדה מחיב מהתורה לתת לעניים לקט, שכחה ופאה, ושעורים אלו אינם שלו כלל, וודאי אינו יכול לגער בה אם תקחם! ובאר רבי חיים קניבסקי שליט"א: במשנה במסכת פאה (ד,ה) שנינו: "שלש אבעיות ביום בשחר ובחצות ובמנחה", כלומר, בעל השדה חיב לפתוח את שדהו בפני העניים שלש פעמים ביום, כדי שיוכלו ללקט לקט, שכחה ופאה. יותר מזה הוא אינו מחיב. כיון שכך, היו העניים הולכים לכמה שדות: שדה א' היתה פתוחה עבורם בשעות מסוימות שלש פעמים ביום, שדה ב' היתה פתוחה בשעות אחרות שלש פעמים ביום, וכן הלאה. רות לא רצתה להסתובב בכמה שדות, אלא בקשה להשאר באותו שדה כל היום. לכן אמרה: ברצוני ללכת לשדה שלא יגערו בי, ואוכל להשאר שם כל היום. והנה כאשר הגיע בעז לשדה, הוא ראה אצלה כמות גדולה של לקט שעורים, ועל כך שאל את נערו הנצב על הקוצרים: "למי הנערה הזאת?", כלומר, איך זה שיש ברשותה כל כך הרבה לקט? והנער ענהו: "נערה מואביה היא השבה עם נעמי משדי מואב... ותבוא ותעמוד מאז הבקר ועד עתה, זה שבתה הבית מעט" - היא בקשה רשות להשאר כאן כל היום, וכך אספה כמות גדולה של לקט.

(ומתוק האור)

עלי שי"ח

"בעמלה של תורה"

לרגל חג מתן תורה הבא עלינו לטובה, שהוא "החג" של הבני תורה ולומדי התורה בכל אתר ואתר, אין יותר מתאים להביא פנינים יקרים ששמורים איתנו, דברים שאמר לא מזמן הגאון רבי יהושע שקלאר שליט"א, מזקני התלמידי חכמים שבבני ברק, ובמשך עשרות שנים מהמפקחים והבוחנים של מוסדות החינוך העצמאי בארץ ישראל. ובהמשך אף חיבר את סדרת ספדי היסוד 'ילקוט מפרשים' על פרקי נשים ונזיקין הנלמדים בעולם הישיבות.

רבי יהושע שליט"א הוא בן כיתתו של רבינו, שלמדו יחד בשנות הישיבה בפתח תקוה. ישיבת לומז'א. הוא זוכר היטיב את רבינו משנות הצעירות, את שיחו ואת שיגו.

'בתור בחור צעיר' מספר לנו רבי יהושע שליט"א, אני זוכר את רבי חיים, היה כמו בחור רגיל, הוא היה אוכל כשאכלו ויושן בלילה כשישנו, אבל דבר אחד בלט בו: הוא היה שומר על הזמן, כבחור היה חוזר לנו על דברי אביו מרן הסטייפלר זי"ע שהדריך אותו בטרם עלה לישיבה 'לא להרוג את הזמן', כלומר לחוס על הזמן ולשמור אותו ולא לבזבז אותו על סתם דברים ושטויות.

ואכן, הוא היה מייקר את הזמן, היה לומד בכל הסדר מתחילתו ועד סופו, וגם בזמנו הפנוי שבין הסדרים, כשהיה בכוחו ולא היה עייף, למד בשקידה.

'הוא היה בחור רגיל, לא זוכר שבלט במיוחד, הוא היה מהבחורים החשובים אך לא היה יחיד, היו עוד כמה בחורים חשובים, הוא גם לא השקיע הרבה בכתיבה של חידושי תורה, אלא למד כראוי בכל סדרי הישיבה'.

'בהמשך' מספר לנו הגאון רבי יהושע, אחרי שנישאתי והנה מתפרסם על מרן שליט"א שיודע את כל התורה כולה, בבלי וירושלמי בעיון עם שאר המדרשים, היה הדבר לפלא בעיני. לא הבנו מאיפה הוא הספיק ללמוד את כל זה, אך ראינו דבר אחד: מי שמייקר את הזמן ומנצל אותו, מוצא זמן ומספיק ללמוד את הכל.

ומכיון שאת הדברים הבאים קוראים רבבות בני התורה נוסיף מה שרגיל רבינו שליט"א לומר: בחור צריך ללמוד לפי כוחו, וצריך לראות לנצל מה שהוא יכול, וללמוד דברים שליבו חפץ, ומאידך יש שיכול ללמוד אף בשעות הלילה, אז יישן בזמן וישכים קום וילמד ברצינות, וההתמדה תביא אותו להצלחה בתורה ויראת שמים.

וכאן המקום להוסיף פרט חשוב שרבינו מעורר עליו לאחרונה בלא הרף: תפילה ! להתפלל על כל דבר ! כל דבר שאדם רוצה להצליח בו, שיזכור להתפלל על זה. התפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, וצריך לזכור את עיקר הדבר.

בברכת שבת שלום וחג שמח
יצחק גולדשטוק

☙ עלי הדף ❧

"בדין מחשבת פסול ופיגול לגבי אחרים"

זבחים ל"ה ב' מתני' שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר או להוציאן לחוץ רבי יהודה פוסל וחכמים מכשירין וכו' שיאכלוהו טמאים שיקריבוהו טמאים שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים וכו' כשר ובגמ' ל"ו א' מק' וניפלוג נמי רבי יהודה בכולהו בהי נפלוג כו' ע"מ שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסיל שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים זיבחא גופיה מי מיפסיל לישנא אחרינא כל כמיניה ופרש"י כל כמיניה מי ישמע לו להקריבו בפסול הכהנים טמאים לא ישמעו לו וכן הערלים להקריב למזבח בעבירה או לאכול קדש בעבירה הלכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים. ונראה דא"א לפגל קרבן אא"כ חושב על עצמו שהוא יאכל ויזרוק למחר אבל אם חישב שכהן אחר יעשה כן אין פוסל וכעין דאמרי' בסוגיין כל כמיניה, ולפ"ז הא דבעלים מפגלין לר"א בר' יוסי (לק' מ"ז א') הוא דוקא בקק"ל דבידו לאכל ולא בק"ק אא"כ הוא כהן ובזה מיושב הקו' המפורסמת דלמ"ד בעלים מפגלין יכולה סוטה לינצל מהמים ע"י שתפגל המנחה ולפמש"כ במנחה זה ל"ש דאין בידה לאכל, מיהו צ"ע במעילה (ו' א') מחשבין על האבוד ועל השרוף, אמנם עי' חזו"א זבחים (סי' ח' סק"ה) שכ' כל כמיניה כו' ומיהו במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו דבפירוש רבתה תורה לא אמרינן הכי ומפו' דלא כמ"ש.

(שיח השדה ח"ג סוטה י"ט א')

הנהגות חג השבועות

א. נזהר שלא להסתפר בערב שבועות ממש, שמא יצא דם.

ועי' רמ"א סי' תס"ט סי' שסכנה היא להקיז דם בערב שבועות.

ויש להוסיף, כי בעת שמרן הסתפר ביום ו' לפני ל"ג בעומר, (בתשע"ג, ל"ג בעומר חל ביום א'), והסתפר לכבוד שבת, באמצע שהסתפר אמר 'זה לכבוד יום טוב', ונשאל על ידי הספר "איזה יו"ט?" וענה מרן היינו לכבוד שבועות (והטעם שמיהר מרן להסתפר, כי היה לו שיער במידה שהביאו לחשוש שזה כבר מפריע לתפילין).

ב. אינו נוהג לשטוח עשבים או אילנות בביתו ולא בבית הכנסת שלו.

כהגר"א, עי' מ"ב סי' תצ"ד סק"י.

ג. בליל שבועות נשאר נעור כל הלילה ועוסק בתורה.

עי' מ"ב סי' תצ"ד סק"א.

ד. מאחרי זמן חצות הילה אומר תיקון ליל שבועות, ורגיל לעמוד בכל המקומות שעומד כשאומר את זה בעת קריאת שמו"ת כגון בעשרת הדברות (עי' לעיל סימן ל' אות י'), וכשלא מספיק לגמור התיקון בלילה משלים ביום.

עמש"כ בזה בארוכה השל"ה במס' שבועות (וטעם שאומר רק מאחרי חצות ראה לעיל פרק ל' הנהגות שנים מקרא). אבל אביו זצ"ל אמר כבר מתחילת הלילה את התיקון ולפעמים סיים את התיקון עד סוף סעודת ליל יו"ט, ואח"כ למד כדרכו עד הבוקר.

ה. קודם שחרית אחר עלות השחר נוהג לטבול.

בגודל מעלת הטבילה בזמן זה, עי' בשער הכוונות להאריז"ל דף פ"ט ע"א ובאר היטב סי' תצ"ד סק"ז. ולאחרונה שקשה עליו הטבילה אינו טובל.

ו. אצל מרן קוראים רות במגילה מקלף ומברכים שהחיינו ועל קריאת המגילה.

כי כן מרן החזו"א ועי' במעשה רב סימן קע"ה.

ז. לפני קריאת התורה כשאומרים האקדמות לפעמים עומד.

ואמר לי שכך ראה שנהגו אצלם.

ח. נוהג לאכול מאכלי חלב בסעודת הבוקר. ואין אוכל מאכלי בשר וחלב באותה סעודה.

ואמר לי שכן נהג חמיו מרן הגרי"ש אלישיב, אבל אביו זללה"ה נהג לאכול בלילה. ומנהג מאכלי חלב עי' סי' תצ"ד ס"ג ברמ"א ובמ"ב.

ט. מכיון שניעור כל הלילה נזהר לשמוע כל הברכות מאחר שישן, ואפילו אם ישן ביום קודם לכן, ג"כ מקפיד לשמוע ברכת התורה מאחר.

עי' שו"ה מ"ז ט"ז. ואפילו אם היה בבית הכסא קודם, נוהג לצאת מאחר גם ברכת נט"י ואשר יצר, ואף שבשו"ה סי' ד' ל"ו מקיל בזה מ"מ מרן מחמיר על עצמו ואמר לי בלשון - שהמנהג לשמוע כל הברכות ממי שישן. ומה שיוצא מאחר ברכות התורה אפי' ישן ביום קודם משום דס"ל כהחזו"א ששינה ביום לא הוי שינת קבע, ועי' שו"ה מ"ז י"ז.

ולא רצה שאשתו הרבנית ע"ה תוציא אותו.

היו פעמים כשהי' נעור כל הלילה ביקש להוציאו גם בברכת לעולם יהא אדם עד מקדש שמך ברבים. ואמר לי את טעמו שהרי כתוב 'ישכים ויאמר' ואם היה נעור כל הלילה איך יכול לומר ישכים הרי לא השכים, ולכן ביקש שאחר יוציאו. וק"ק מבראשית כ"ח י"ח וישכם יעקב והרי היה כבר נעור מקודם כמ"ש שם לעיל פס' ט"ז וייקץ יעקב, ודוחק ששב וישן שוב. וכן בשמואל א' ט"ו ויזעק אל ה' כל הלילה וישכם שמואל לקראת שאול בבוקר. ולמעשה, בשנים האחרונות הפסיק לבקש שיוציאוהו בזה.

עי' לעיל סוף פרק ג' באיזה זמן שמע ברכה"ת.

(מתוך הספר הנפלא 'אלא' הלכות והנהגות רבינו שליט"א ע"פ סדר השו"ע)

רבנו מרן שר התורה שליט"א

זכה דורינו לאור מופלא ששרוי בתוכו אשר כונה בפי הת"ח, בבלי וירושלמי בכרך אחד [כפי שהעיד רבנו הגראי"ל זללה"ה]
ושמענו משמיה דהגאון הבקי רבי שלמה פישר שליט"א שכמדומה לו שלא היה היקף כזה של ידיעת התורה באותיתה מימיות רבי זלמלה מולואזין.
וכבר העידו שראה מרן הגאן רבי יחזקאל אברסמקי זצ"ל את ספר טעמא דקרא של רבנו במהדורה הראשונה של הטעמא דקרא ואמר בהתפעלות להג"ר משה שטרנבוך שליט"א שעמד בסמוך ספר כזה לא נתחבר כמותו בדורות האחרונים.
וכבר נתפרסם מכתבו של מרן החזון איש זצ"ל על רבנו בחרותו שהוא מרא דכולא תלמודא.
והביא הגר"י אפרתי שליט"א: אני שמעתי מהרב'ה [הגרי"ש אלישיב] זצוק"ל, לפני שנים רבות, על מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, שכשהלך לדבר עם החזון איש על השידוך לביתו, אמר לו החזון איש, 'רבי חיים הוא הרוגוצ'ובער של הדור, איני זוכר אם אמר יהיה, או' הוא.

ונביא כאן בס"ד כמה עובדות מפליאות בענין ידיעת התורה, לעורר את הלבבות לחשקת התורה ולהתמדתה.

כותב הרה"ג ר' מאיר ערבה שליט"א בספר מאיר עוז. רבנו הגר"ח סידר את הפסוקים המתחילים והמסיימים באותיות של שם האדם ונדפס בסידור עטרת ירושלים והחסיר שם מ"ח פסוקים מתוך 448. ואמר לי מו"ר שהוא כתב הפסוקים לפי מה שעלה בדעתו בשעה שכתב אבל יתכן שיש עוד פסוקים. הלכתי ובדקתי ע"י המחשב בהרגשה שבוודאי יש בכל התנ"ך את כל המ"ח פסוקים והנה כאשר בדקתי כל אות ואות נוכחתי שאין ולו שם אחד שיהיה לו פסוק שמו"ר לא זכר לו מקורו.

והדבר תואם לשאלה שהביא בספרו טעמא דקרא פר' כי תצא שכתבו בשם הגר"א ז"ל דלכך נקרא גט משום שאותיות ג"ט לא מצינו סמוכים זה לזה בכל הפסוקים ולכך הוא סימן להרחקה. וצ"ע דגם אותיות ג"ק ז"ט ז"ע ז"ס ס"ע לא מצאתי סמוכים בפסוקים אבל השאר נמצאים או ישר או הפוך . ושאלו את רבנו מהיכן ידע דבר זה השיב לי כי הרגיש שאין מילים אלו.

סיפר הגאון רבי אפרים שטראוס שליט"א פ"א שאלתי את רבנו הגר"ח איזה גרגיר יותר גדול של חטה או שעורה. ומיד הוציא משנ"ב ח"א והראה לי בס' כ"ז סקמ"ב בזה"ל: וי"א דדי ברוחב מאורך חטה ופחות מכשעורה.

ופ"א בא ג"א לרבנו וטען שהלכות קידוש החודש לא מתאים לסגנון הראש של רבנו, ושמע מכך רבנו נזדעק ואמר הרי אני מצווה לידע כל התורה מיד התחיל לכתוב חיבור על זה, והוא ספרו שקל הקודש.

ופ"א הגיע הגאון הבקי רבי חיים קרזוירט לרבנו ושאלו אזה הלכה, ורבנו מיד השיב לו מדיוק הרמב"ם וחלשיה דעתיה של הגר"ח שהוא היה סבור שמצא את זה בעצמו, והנה רגע כממריא כבר השיבו לו ע"כ.

וראיתי בספר שערי ציון בהקדמה כפי שכתב הגר"י אוהב ציון: א. הנה בהא דמזכירין שמות ירד בני ר' פפא בסיום מסכת ומובא שהוא סגולה להסיר השכחה עי' בזה בס' האשכול בהל ס"ת סוס"י י"ד עמ' מ"ט ומרן שליט"א בסוף קונט' מראה מקום הנמצא בס' שיח השדה הביא שמצא נ"ג ששמות אביהם פפא ופשוט שלא כולם היו בני ר' פפא אחד, ומובא בספרים שיש טעם לכך שמזכירים את שמותם של בני רב פפא והוא משום שרב פפא עשה שלום בין החולקים בעשרה מקומות בש"ס ואמר לעשות כדברי שניהם וכנגד זה מזכירים לשבחו את עשרת בניו וכשנשאל מרן שליט"א היכן הם י' המקומות שעשה רב פפא שלום ציין על אתר א' ברכות נ"ט ע"א ושם איתא א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו ברוך זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו. ב' ברכות נט ע"ב ושם איתא א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והלל ההודאות. ג' ברכות ס ע"ב ושם איתא א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו רופא כל בשר ומפליא לעשות. ד' שבת כ ע"א ושם איתא א"ר פפא הלכך בענין רוב עוביו ובעינן רוב היקפו. ה' תענית ו ע"ב ושם איתא א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו לל ההודאות ורוב ההודאות. ו' מגילה כ"א ע"ב ושם איתא א"ר פפא הלכך נימרינהו לתרוייהו ברוך אתה ה הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם הלל המושיע. ז' סוטה ג ע"א ושם איתא בזמן ששליח צבור אומר מודים העם מה הם אומרים א"ר מודים אנחנו לך ה אלקינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר אלוה כל בשר על שאנו מודים לך רבי סימאי אמר וכו' וכו' אמר רב פפא הלכך נימרינהו לכולהו. ח' חולין ס"ה ע"א איתא א"ר פפא הלכך בענין רוב עוביו ורוב היקפו. ט' חולין עז ע"ב ושם איתא א"ר פפא הלכך בעינן רוב עוביו ורוב היקפו. י' בגמ' ברכות דף יא ע"ב איתא אמר רב המנונא זו היא מעולה שבברכות הלכך לימרינהו לכולהו וברא"ש בסוף סי י"ז גרס אמר רב פפא הלכך לימרינהו לכולהו.

נשאל הגר"ח שליט"א בדבר חולה שהרופאים קבעו שצריך לנתחו ומצבו שאם לא ינתחוהו יהא פיקו"נ והחולה מתנגד לזה האם מותר לנתחו בע"כ בשביל לעוזרו והשיב בתוספתא במס' שקלים פ"ב ה"ב דאיתא התם משל לאחד שעלתה לו מכה ברגלו והיה הרופא כופתו ומחתך בשרו בשביל להצילו.

הנה מטין משמיה דהגר"א ווסרמן זצוק"ל ועי' בסוף ספר על הגאולה ועל התמורה שמביא מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע דבר זה באריכות מספר מגדל עוז להגאון יעב"ץ שאמרו שלפני בוא המשיח הנסיון יהא כ"כ גדול עד שתרד האש לעכו"ם וההיפוך מהעובדא שהיה בזמן אליהו ונביאי הבעל שירדה האש לאליהו ולא לנביאי הבעל ושאלתי לרבינו שליט"א אם יש מקור לזה במדרשים וכדומה וציין לי לפרקי משיח הנמצא באוצר מדרשים אייזנשטיין עמ' שצ"ב ושם אי' בזה"ל וישראל אומרים למלך הערביים בית המקדש שלנו הוא קח כסף וזהב ותניח בית המקדש ומלך הערביים אומר אין לכם במקדש הזה כלום אבל אם אתם בוחרים לכם בראשונה קרבן כמו שהייתם עוסקים מקדם וגם אנחנו מקריבים ומי שנתקבל קרבנייהיה העם הנבחר ונהיה כולנו אומה אחת וישראל מקריבים ואינם מתקבלים לפי שהשטן מקטרג לפני הקב"ה ובני קדר מקריבים ומתקבלים שנאמר כל צאן קדר יקבצו לך באותה שעה וכוי עי"ש כל הלשון באורך.

היה אחד שנגש למרן שליט"א והזכיר שמות משפחתו וביקש ברכה בעד אשתו ששמה חן ואמר לו מרן שליט"א בתמיהה הרי חן הוא שם של זכר והראה על הגמרא ב"ב דף קס"ו ע"ב ת"ר ילמד תחתון מן העליון באות אחת כגון חנן מחנני ענן מעננני אבל לא בשתים ופירש רשב"ם אבל לא בשתיים כגון חן מחנני ען מעננני יע"ש שאם בחלק העליון של השטר כתוב חנני ובתחתון כתיב חנן אמרינן דהיינו הך שהוא חנני הוא חנן אלא שבתחתון חיסר הסופר אות אבל אם בעליון כתוב חנני ובתחתון כתיב חן כיון דהעיקר הוא בתחתון ינתן לאדם ששמו חן עיי"ש וציוה לו שיתן לה שם חדש ושאל האיש למרן אתה שם יקרא לאשתו והשיב שיקרא לה חנה כידוע שאין דעת מרן נוחה מכל מיני שמות חדשים שאינם מן המקורות והרבה פעמים מורה לאנשים להחליף את שמם המודרני ותמיד מורה לשנות לשם שדומה קצת לשם הקודם שנקרא בו וענה אותו אדם ששם חמותו אם אשתו הוא חנה ואינו יכול לקרוא אשתו בשם זה אמר לו מרן א"כ קרא לה חנוכה והראה מרן באבהע"ז בבית שמואל בשמות גיטין שמות נשים שיש שם של אשה חנוכה.

עובדא הוי שאב שלח את בנו להתגייס לצבא ובהיותו משרת בצבא פרצה מלחמה ונשלח בנו לשדה בקרב והאב בגודל דאגתו לגורל בנו במערכות המלחמה נדר שאם בנו יחזור בשלום יתן סכום כסף מסויים לצדקה והנה הבן שב בשלום משדה המלחמה אך רק שלם בגופו ולא שלם ביראתו ובדתו כי התקלקל שם מאד ברוחניות וירד פלאים מטה מטה ובא האב לפני מרן ושאלו האם חייב הוא לקיים את נדרו אשר נדר לצדקה כיון ששב בנו מהמלחמה או שמא אין זה קרוי ששב בשלום מאחר שהתקלקל מאד.

והשיב לו מרן כי דבר זה מחלוקת תנאים מפורשת במשנה טבול יום פ"ד משנה ו' התורם את הבור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה ר"ש אומר אף מן הטומאה ופירש הר"ע ברטנורא ד"ה על מנת שתעלה שלום כשהתנה שלום סתם ולא התנה לענין מה מסתמא לענין שבר ושפיכה קאמר שעל זה אדם ירא בשעה שמעלה מן הבור אבל לא מן הטומאה לפיכך אם נטמא תרומתו תרומה שהרי לכך לא נתכוון בתנאו שלא עלתה על דעתו שמא יטמא ר"ש אומר אף מן הטומאה דכשאמר שתעלה שלום שתעלה בטהרה קאמר והשתא שאלה זו אם מחוייב

לשלם את נדרו שנדר לצדקה אם יחזור בנו בשלום מן המלחמה תליא בב' שיטות אלו לת"ק דס"ל דכשאמר על מנת שתעלה שלום נתכוון רק שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא נתכוון שלום מן הטומאה ה"נ האב נתכוון לזה.

הנה עובדא הוה בהגאון המפורסם רבי נחום פרצוביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר שהיו בישיבתו שני בחורים שביטלו את הזמן והיו יושבים ליד הגמרא הפתוחה ומשוחחים ביניהם פעם כשלמדו בישיבה מסכת נדרים עבר הגאון ר' נחום לידם וראה שיושבים ליד הגמרא נדרים הפתוחה ואינם לומדים ומשהבחינו בו פתחו לומר תנו רבנן כדי להטעותו שהם עוסקים בלימוד נענה רבי נחום ואמר לא די לכם שאתם מבטלים מן התורה אלא שאתם גם שקרנים שהרי בכל מסכת נדרים הפתוחה לפניכם אין אפי' פעם אחת הלשון תנו רבנן וזה האות כי אתם מכזבים בי כשסיפרתי עובדא זו להגר"ח סח לי ר' יצחק אוהב ציון ענה ואמר לי אמת נכון הדבר שאין תנו רבנן בכל מסכת נדרים אבל דתנו רבנן ישנו בדף כ"ז עיי"ש והוא הפלא ופלא.

עוד סיפר לי הנ"ל פ"א היינו אצלו ונתגלגלו הדברים אודות מאמר ההגדה מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו מסובין בבני ברק והיה המדובר בקושית העולם שהרי רבי אליעזר ור' יהושע היו רבותיו של ר' עקיבא ותלמיד אצל רבו אינו מיסב ולמה אמרו שהיו מסובים שכולל את את ר' עקיבא בתוכם והשיב אחד מהשומעים דיתכן שרבותיו מחלו על כבודם ואחר השיב עוד שהיה ר' עקיבא תלמיד חבר ותלמיד חבר מותר להסב ושאלנו מהיכן נשמע זאת שהיה ר' עקיבא תלמיד חבר לר"א ולר' יהושע

והשיב הגאון רבי חיים הרי ידועה העובדא במסכת כלה רבתי פעם אחת היו זקנים יושבים עברו לפניהם שני תינוקות אחד גילה את ראשו ואחד כיסה את ראשו זה שגילה את ראשו ר אליעזר אומר ממזר ר' יהושע אומר בן הנדה ר' עקיבא אומר ממזר ובן הנדה וכן ובדקו ומצאו שהיה כר' עקיבא עי' כלה רבתי. הרי דר' עקיבא נחלק עם ר' אליעזר ור' יהושע וע"כ שהיה תלמיד חבר שלהם ודו"ק

שאלו את הגר"ח ע"ד הגמ' ברכות דף ג ע"ב כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות וכו' ולכאורה מדוע הוצרך לכנור לעוררו משנתו והלא התרנגול מתחיל לקרוא בחצות הלילה עי' מש"כ בזה הגר"ח בביאורו לפרק שירה דפ"ד בשם הזוה"ק והשיב דדוד המלך ע"ה מלך בירושלים וקיי"ל בב"ק דף פ"ב ע"ב דאין מגדלין תרנגולים בירושלים וכו וע"כ הוצרך לכינור.

בשעה שבחן הגר"ח תלמיד אחד שאלו היכן מוזכר במשנה דין יום או יומים שהוא מעת לעת והשיבו שזה נמצא במסכת זבים פ"ד משנה ג ואח"כ שאלו היכן מוזכר דין יפת תואר מחוץ והראה הגר"ח מקורו ואמר שזאת אינו מחוייב לדעת לגמרא באחת הברייתות החיצונות שמחות פ"ז.

ונביא מדברי הגאון רבי אליהו מן שליט"א: אמרתי לרבנו, כי מו"ר הגרמ"ד סולוביציק שמע מהחרקובער רב, כי נסע פעם אחת עם החפץ חיים להגר"ח מבריסק, ולפני שהם נפרדו והתפללו והגר"ח עמד עדיין שמונה עשרה, נכנס אחד לא כל כך בריא בנפשו ושאל את החפץ חיים: מדוע רוב בעיות בש"ס לא איפשטא. הגר"ח סיים שמו"ע, וההוא נגש גם אל הגרח"ס ושאל את השאלה. אמר לו הגר"ח: דאס איז נישט אמת = זה אינו אמת.

כאשר נסעו בחזרה ברכבת, החפץ חיים שתק כעשרים דקות וידוע שהחפץ חיים היה דברן גדול בדברי תורה ומוסר עם המלווים אותו, והפעם שתק (חשב וחשב, עבר את כל הש"ס בראשו) ולפתע אמר החפץ חיים: ר' חיים איז גירעכט! = ר' חיים צודק! וכאשר החרוקבער רב סיפר את הנ"ל לאבא (מרן הגרי"ז) זלגו מעיניו כמה דמעות.

תגובת רבנו על אתר: **בוודאי שרוב בעיות שבש"ס, נפשטו.**

י"ד תמוז תשס"ב. כמה שאלות ששאלתי השבוע את רבנו לא להלכה ולא בעיון הסוגיות, אלא שאלות בידיעות התורה.

בתוס' עה"ת פרשת בשלח, מובא שפרעה נשאר מקריעת ים סוף, האם זה מוזכר בחז"ל? **בפרקי דרבי אליעזר פרק מ"ג.**

בתוס' מנחות לז. ד"ה או מדרש, לגבי אדם שיש לו ב' ראשים, היכן המדרש? **באוצר מדרשים עמ' 533.**

היכן כתוב ישועת ה' כהרף עין? **זה התחלת פיוט אצל ספרדים.**

אמרו כי יש בחז"ל מעשה בבנו של רבי עקיבא שאביו שאלו למחרת החתונה - מצא או מוצא וכו', היכן הוא? **במדרש ולא בגמרא, וכמדומה מדרש שוח"ט תהילים נ"ט.**

סימן מ"ב סי' א' ס"ק י"ג "איתא בירושלמי ברכות כל האומר פרשת המן מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו" היכן ירושלמי הזה? **בירושלמי שלנו ליתא הראשונים הביאו מירושלמי ברכות.**

סיפר לי גאון אחד מגיד שיעור כי החזו"א אמר לו שתמיד יתחיל את הזמן עם התלמידים בר"ח כי כתוב ברמ"א שמה שמתחיל בר"ח יש לזה הצלחה כל החודש, והגאון הנ"ל ביקש לשאול כי לא זוכר היכן הרמ"א?

הוא ביור"ד סימן קעט ב', ולכן נהוג להתחיל ללמוד בראש חודש כי אע"פ שאין ניחוש יש סימן.

סיפרתי לרבינו כי הייתה לי קביעות פעם אחת בשבוע להיכנס לסטייפלער זצ"ל עם הערה על ה"קהילות יעקב", והיה שואל: אם מה באת, האם עם השגה, או עם ראיה? וכאשר אמרתי עם ראיה, אמר דאס איז גוט = זה טוב.

רבינו הגיב על אתר: **ברמב"ן בב"מ במלחמות דף ס"ו מדפי הספר פ"ט ד"ה ועוד כתב שם ששמחו שלא הקשו עליהם, עיי"ש.**

עוד בענין ידיעת התורה דרבנו שליט"א.

כ"ח תשרי תשס"ה. אמרתי לרבנו כי אברך פלוני סובל מכך שיש לו כאב ראש בחצי ראש ואח"כ עובר הכאב לחצי השני, מיד אמר רבנו **אמרו בגמרא גיטין סח: לצליחא וכו' ופירש רש"י "כאב חצי ראש", הנה בגמ' - שיש כזה דבר.**

יום ה' נח כ"ח תשרי תשס"ה. אבא שמחתן את בתו החרשת עם בחור חרש ומבקש ברכה שיוצאי חלציהם לא יהיו חרשים. אמר לו רבנו כהרף עין, **בש"ס חולין דף ס"ט. פשיטא דמבלבל זרעיה דאם כן סומא יוליד סומא וקיטע יוליד קיטע. [ושם איתא דאזל אבן פקועה כותי'] ומפורש שאין מוכרח שיוצאי חלציו יהיו כמותם.**

תלמיד חכם פלוני אמר לרבנו כי גיסתו המאושפזת בבית חולים במקסיקו, קיבלה מנת דם מקולקלת והיתה על סף מות, והביאו מקובה תרופה מרעל של עקרב, וזה שריפאה.

רבנו הגיב: **יש במדרש שיר השירים [פ"ד י"ב] שיש ב' מיני עקרב שחור ולבן שמערבים הארס שלהן וזה רפואה, אכן יתכן שהמדרש על נחש ולא עקרב [עי' בעץ יוסף שם, ובשבת עז: הוא להדיא על עקרב].**

יהודי שאל את רבנו, איזה פסוק תגיד בתו בשמונה עשרה כי קורין לה פרומיט, רבנו השיב: **בתהילים ל"ז - ל' "פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט".**

ברכות ל"ז. אמר ליה רבי עקיבא עד מתי אתה מכניס ראשך בין המחלוקת, מה פירוש "עד מתי" כאילו שתמיד עשה כן? **תעיין בתוספתא סוף פרק ה' בדמאי קפץ רבי עקיבא ועישרו אמר לו ר"ג עקיבא איך מלאך לבך וכו' וזו פעם ראשונה, ופעם ב' זה ש"ס הנ"ל ברכות דף ל"ז, לכן בברכות אמרו עד מתי וכו'.**
שאלתי, ברש"י בראשית מ"א - מ"ג אמר לו בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות את הכתובים, ומה שם הכוונה "עד מתי"? **בספרי ריש דברים על פי "ידי זהב" אמר ליה ר"י לר' ידידה שעוות הפסוק, ויש שם ג' פעמים שטען לו ר' יוסי שמעוות הפסוקין.**
בחור שחזר בתשובה ושמו חן, נכנס לרבנו ושאל האם עליו להחליף את שמו, רבנו השיב ברגע כמימרא **אינך צריך להחליף, יש כזה שם בדברי הרשב"ם בבא בתרא דף קס"ו: "כגון חן מחנן".** יעוין שם ופלא מחשבות רבנו להכיר זאת.
הזדמן לי ושאלתי את רבנו כמה זמן היה הלימוד של הדפים בבלי והיה זה פרק ערבי פסחים, ורבנו השיב: **היום גמ' קלה היינו פרק ערבי פסחים לכן לקח שעה וחצי.**
סיפר רבנו. **ראיתי את החזו"א ביור"צ של אמו מחזיק את הגמ' מסכת חולין ומדפדף דף אחר דף, וכך עבר על כל חולין ביום היור"צ.**

עלתה על השולחן שאלה שבעקבותיה רבנו סיפר לי, כי בערב פסח שחל בשבת עשה סיום ביום ה', והתיישב ללמוד בבא בתרא ולמחרת עשה סיום נוסף על בבא בתרא.
שאלתי, מדוע דווקא בבא בתרא?
רציתי לראות אם אני יכול לגמור בבא בתרא ביום.
ב"יום טוב שני" רציתי לפתוח את הבקבוק של היין כדי שרבנו ישתה לכבוד יו"ט שני, אך הבקבוק לא נפתח.
הגיב רבנו: **הייתי פעם אצל רא"צ טורצין זצ"ל בשבת והיה לו בקבוק יין שאמר לי שכמה שניסה לפתוח לא נפתח, אמרתי לו תן לי אני אפתח. לקחתי מזלג ודפקתי על הבקבוק ומיד היה אפשר לפותחו, וזה דין מפורש בשולחן ערוך שי"ד סעיף ד', שמותר לעשות כגון דא [ומכאן למדתי כיצד פותחים].** לשון השו"ע: ברזא שבחבית ואין אדם יכול להוציאה מותר ליקח ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצורך לשתות יין בשבת".
סיפר ד"ר הרט שמישהו נגש עם לרבי חיים קניבסקי שליט"א ושאל איתי כמה פעמים כתובה בתורה המלה משה על אתר השיב רבי חיים בהחלטיות שש מאות וארבע עשרה שאל אותו יהודי אבל כבוד הרב בדקתי במחשב ויצא שש מאות ושש עשרה פעמים

אמר לו רבנו המחשב טעה. ורבי חיים הסביר אתה בקשת מהמחשב שימצא את המלה משה' וכתבת זאת בלי נקוד בתורה כתובה המלה משה שש מאות וארבע עשרה. ומלבד זה כתוב עוד ב' פעמים בנקוד אחר האחת ואם ימעט הבית מהיית משה, והשניה שמוט כל בעל משה ידו.
פ"א ישבו רבנו ומרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א באיזה ברית וניגש עליהם הגאון רבי חיים ברמן ושאל על איזה דין מסוים, ואמר הגרב"ד שיש תו"כ שאומר על דין זה, ורבנו מיד אמר אין כזה תורת כהנים.
והגרב"ד הלך לביתו ובדק וראה שיש איזה סתירה בתו"כ והגר"ש רוזבסקי רצה לתרץ ולהעמיד באוקימתא את התו"כ ואז יש לו מקור לזה.
סיפר לנו ח"א שפ"א חיפש חז"ל שהנשמות הולכות בעת פטירתם דרך מערת המכפלה, ובאתי לבני ברק ושאלתי את רבנו, ואמר לי כך: בבלי אין בירושלמי אין, וחשב רגע ואמר שיש משמעות בזוה"ק.
עוד סיפר הגרב"ד פוברסקי שהיה לו שיעור מיוחד למצוא מקור לרמב"ם באיזה הלכה באותן גאוני, וכשיצא ספר קרית מלך הלך לבדוק, וראה שכבר רבנו ציין את זה.

בענייני מתיקות התורה

כיצד מגיעים לחשקת התורה? **ללמוד בבא קמא.** והוסיף רבנו: **מדוע שור נוגח כי זה טבעו, כך טבע כל יהודי – ללמוד, רק צריך להתגבר על היצר ואז יתחדש בקרבו החשק שטבוע בדמו של כל יהודי..**
יהודי נכנס וקובע השאלות דלהלן בידו:
א.האם יש אופנים לקנות מתיקות בתורה או שזה ענין שבא על ידי לימוד? **יש אופן לקנות מתיקות התורה – עם תפילה על כך.**
ב.ללומדים נראה שיש כאלה שזכו למתיקות ממתנת שמים ויש כאלו שצריכים לעמול על כך האם אכן? **לא נכון שזה במתנת שמים, זה בא רק על ידי עמל על זה.** [א.ה. בתורה ותפילה, כנ"ל].
ג. מה הם הדברים המפסידים את הטעם וגישמאק הלימוד? **הדברים המפסידים הם חוסר יראת שמים.**
ד.מדוע גם מי שזכה למתיקות התורה במידה רבה, עדיין הקושי של לימוד ההתמדה קיים בו? **כי חסר לו יראת שמים.**
ה.האם בתפילה פרטית של כל לומד להשיג את החלק בתור ד,' צריך לחזור ולבקש גם על השגת מתיקות עוד ועוד? **צריך לחזור ולבקש אודות המתיקות בתורה.**
ו. ספק נוסף קיים אצל הלומדים, האם חוסר מתיקות מתמשכת היא בבחינת נסיון מאת ד' או גילוי שאופן הלימוד ודרך האדם אינם נכונות? **זה גילוי שחסר יראת שמים...**
ז. בחור הכפוף למסגרת הישיבה כיצד יוכל לקיים את מאמר חז"ל (ע"ז י"ט א') אין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ? **וכי כל היום חייב ללמוד מסכת של הישיבה, ילמד גם מסכת שליבו חפץ. אבל יש ישיבות שיש סדרי הישיבה על אותה מסכת בכל הג' סדרים עיון ובקיאות. יש גם סדר ד'... [כלו' בין הסדרים]**
ח.האם יש דרך לחנך ילדים מגיל קטן להרגיש את מתיקות התורה ואם כן מה היא? **יש דרך, והדרך היא ללמדו את עוצם גודל מצות תלמוד תורה.**
ט.ישנם בחורים הטוענים שאין להם טעם בלימוד הבקיאות, האם יש עצה להקנות טעם בלימוד כזה? **אם יסבירו להם שעל ידי כן יזכרו וידעו מה שלמדו, גם זה עצמו יתן להם טעם בלימוד - להועיל לעצמם ולהרויח שיזכרו את הלימוד** [א.ה. אולי השאלה הייתה על חזרות על הלימוד בבקיאות.]
י. האם ראוי למגיד שיעור בישיבה לדלג על סוגיות בגמרא של ילפותות וכדומה כדי שהלימוד יהיה יותר מענין בחשבון ובסברא? **לא לדלג שום דבר.**
יא. אם יש לעורר אמירת 'חבורות' בפני חברים בישיבה, כדי לעודד את ההשקעה בעיון או שיש להימנע מזה בגלל התחרות והמתח הנלווים או בגלל שכתוצאה מההכרח לחדש נאמרים הרבה דברים רחוקים מהאמת ואפילו מוזרים? **יש לעודד אמירת חבורות.**
יב. יש תפילה מיוחדת למתיקות בתורה "והערב נא" למה דוקא למצוה של לימוד התורה צריך מתיקות מיוחדת יותר מכל שאר המצוות עד כדי כך שקבעו לזה תפילה מיוחדת? **כי מצות תלמוד תורה גדולה מכל המצות ותלמוד תורה כנגד כולם ולכן כאן יש תפילה מיוחדת.**
יג. מובא בשם החזון איש שאת מתיקות התורה ונעימותה משיגים רק אחרי שקידה של ג' או ד' שעות ברציפות בלי הפסק, בלי זה קשה בכלל לצייר לעצמו את המעלה הרוחניות הזו (עי' קובץ אגרות ח"א סי' ג'). האם הכוונה דווקא למדרגה גבוהה של מתיקות התורה או שבכלל אין אפשרות להרגיש מתיקות רוחנית אמיתית בלי זה, ואם כן מה יעשו בעלי בתים הקובעים עיתים לתורה שעה או שעתיים ביום האם באמת הם לא יכולים להרגיש את מתיקות התורה? **בעלי בתים ירגישו מקצת מתיקות.**
יד. אמרו חז"ל (קידושין ל"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין - האם הכונה היא דוקא לתורה הנלמדת במתיקות והמתיקות היא התבלין למול המתיקות המדומה של היצר הרע, או שהתבלין הוא עצם כח התורה בלי שייכות להרגשת המתיקות בלימוד? **כח התורה היא התבלין ולא קשור למתיקות, אבל צריך לכך תורה לשמה** [וכן כתב החיד"א בפתח עינים.]
באמת ברבנו יונה (שע"ד י"א) כתב ש"תלמוד תורה כנגד כולם" - רק בלשם שמים, וזה לכאורה חידוש גדול. **זה פשוט כך.** אבל הרי אמרו "לעולם יעסוק אדם שלא לשמה וכו" **הביאור הוא שכאשר לומד שלא לשמה זה כנגד כולם - של הלא לשמה, ובלימוד לשמה זה כנגד כולם ממש גם כנגד לשמה.**
שמעתי ששאלו את רבנו מה העצה לחשקת התורה, והשיב: **כל ימיו בעמוד וחזור קאי.** השאלה האם זה להדיא בחז"ל או סברא. השיב: **זה מה שהמציאות מוכיחה.**

(כל משאלותיך)

עמל התורה של רבנו

(מתוך דברי הרה"ג ר' גדליה הוניסברג שליט"א – שנאמרו בהיכל כולל נחלת רפאל בבני ברק, ערב חג מתן תורה תשע"ח)

כתוב בספרים וכן שמעתי ממרן הגראי"ל זצ"ל שכמו שהיה בזמן ההוא היה מתן תורה כך בכל שנה יש את הזכויות והכוחות והשפעות לקבל את התורה.

ונביא כאן כמה דברים שזכינו לראות מהספר תורה שחי עמנו, מה התורה עשתה לכלל ישראל, שהקב"ה נתן ולנו את הזכות לראות כיצד אדם נהפך להיות ס"ת בכל תנועה, שזכיתי לראות כמה שנים, וכל יום מחדש מעורר התפעלות מחדש, ולא הגזים שכל רגע ורגע מעורר התפעלות.

וכמבואר בירושלמי שיש כוח לחכמים ולתורה, ואם חכמים קבעו שהשנה מעוברת ויש קטנה בת ג' שנים, אז בתולותיה חוזרות.

וכשאמרתי לו שאני הולך לדבר, ושאלתי אותו מה לומר, ואמר העיקר לומר להם שמה שמגיעים להכל זה ע"י שקידה בתורה, וזה היסוד הגדול של כל דבר ועי"ז אדם זוכה.

רגיל רבנו לומר שהעיקר הקושי זה בהתחלה יש מלחמת יצר שמתחדש כל הזמן, ולא שאין שום נסיונות, הנסיונות לזכות לתורה, זה לא מספיק אבל העיקר זה להתרגל לשקוד על התורה, כשאדם מקפיד לא להפסיד את הקביעות שלו, ואז זה נהפך להיות הרגל. העיקר זה התחילה.

והביא רבנו מדברי המדרש בפר' נשא פ"י או' ח' 'שאין לך בן חורין אלא למי שעוסק רק בתורה בלבד, וכן באבות דר"נ בפרק האחרון איתא אבל כתר תורה אינו כן. עמלה של תורה כל הרוצה ליטול יבא ויטול שנאמר הוי כל צמא לכו למים (ישעיה נ"ה א'): הוי עמל בדברי תורה ואל תתעסק בדברי בטלה.

והרבנית ע"ה אמרה לי שחוץ מאבא שלי לא ראיתי כזו התמדה כמו בעלי, ולא רק הענין של ניצול הזמן, אלא הוא הצליח לותר את כל אישיותו ואת כל החלק שלו לתורה. אין דבר של עולם הזה שיש לו שיכות.

ואמרתי לה בבדיחותא שראיתי שהוא הדליק את האור בחדר, והתפלאה האם הוא ידע היכן הכפתור עד כדי כך היא הרגישה את גדלותו. ולא פלא שאחרי פטירת הרבנית אמר מישהו למרן הגראי"ל שהגר"ח לא נראה רק אלמן אלא גם יתום, והסכים עמו הגראי"ל.

והיא סיפרה שאמה שלה היתה מאות ליבדקאית, ובעלה היה ת"ח וישב ולמד, והחליטה שהיא התחתנה עם ס"ת, וגם אני הרגשתי כך שהתחתנתי עם ס"ת,

ואני עוד יותר, כי בבית של אמא שלי היה עדיין הסבתא בחיים, ויכלה לשמור עליהם אבל אני לא יכלתי לצאת אפי' לרגע, הוא היה יושב בחדר ילדים וכולם קפצו סביבו והוא לא שם לב ורק שקוע בלימודו.

וזוכים לראות עד היום שהוא כבר לא כ"כ בריא, וגם בתקופה שלקח תרופות, וכשהוא נח קצת בבוקר, אחרי חצי שעה הוא מנגן: עצל עד מתי תשכב, תקום משנתך. וקופץ ללמוד, ואמרתי לו תנוח עוד, והוא לא הסכים ומיד רץ לחובות שלו בלימוד.

ומתאים הדברים שמביא בארחות יושר על אותו אחד שנסע להביא אוכל הביתה, ושם האבנים טובות היו כעפר והאוכל היה שם דבר יקר, והוא ראה שם שזה כזה יקר מילא את אוצרתיו במיני מאכל וחזר לביתו, ובדרך התקלל הכל, ובדרך לקח כמה אבנים ושם בכיסו לילדים, וכשחזר לביתו היה שבור מה יראה להם, והלך לישון מרוב צער. ובניו כשנח בדקו וראו שהביא כמה אבנים והלכו לשכן שהבין ביהלומים ואמר להם שזה שוה מליונים, וכששמע מכך התאנח ואמר, הרי אם הייתי יודע כמה שזה שוה הייתי מביא שקים כאלו. ומספר ע"ז רבנו כמה אדם יצטער שיבוא לעולם הבא שלא הביא עוד.

הרבנית תמיד היתה מספרת שבזמן שהיתה כלה לפני הנשואין באה פעם מירושלים לשבת לבני ברק לבית חמיה רבינו הסטייפלר זצ"ל ומיד כשבאה שאל הסטייפלר היכן החתן ונסע תיכף לתחנה מרכזית לת"א להביאו ונתברר שאמרו לרבינו החתן שילך לקבל פני הכלה בתל אביב בבואה מירושלים וללוותה ולהראות לה הדרך לביתם בבני ברק כי בזמנו עוד לא היתה נסיעה ישירה מירושלים לב"ב והמתין שם על הספסל עם גמ' בידו ולמד וכשאביו בא לקחתו סמוך לשבת עוד ישב שם עם הגמ' ולמד ולא הבחין כלל כשהכלה ירדה מהאוטובוס שבא מירושלים הרבנית סיפרה כשרבינו היה מגיע בתור חתן לבית הורי בכלל לא היה יודע מי זאת הכלה אם אני או שאר אחיות שלי וכמו שכתוב בגמ' ב"ב קס"ח א' שצורבא מרבנן צריך להזהר שלא יחליפו לו את הכלה באחרת.

סיפר זקני רבי יעקב שנידמן שהקים את ישיבת תפארת ציון שבגיל קטן רבנו הגיע לישיבה קטנה העתיק את לועזי רש"י ואת התרגום וסידרם והלך מאחד לאחד שיתן לו הסכמה.

והנה אחד מהספרים החשובים של הרב זה נחל איתן, ושמעתי ממנו כמה פעמים שאת זה כתבתי סמוך לבר מצוה, וכתבתי עוד פרק ועוד פרק ואז נעשה ספר שלם, ובסוף עברתי על כולו והוצאתי את כל הדברי ילדות שהיו שם.

וכשהגיע הספר שהיה מודפס בפורמט גדול והובא לחמיו מרן הגרי"ש פגש את מרן הגרש"ז אמר לו בחביבות שהחתן שלי הביא לי ספר כמו מסכת בבא בתרא.

פ"א אמרתי לו לפני ר"ה שאני נכנס להגראי"ל והביא לי פתק לבקש מהגראי"ל שיתפלל עליו שיהיה לו כתיבה וחתימה טובה ושיתנו לי ללמוד.

וגם בל"ג בעומר האחרון אמרו לו אנשים שנוסעים למירון אמר להם שיתפללו עליו שיתנו לו ללמוד.

והרבה פעמים מברך הרב את האנשים עוד יהיה לך זמן ללמוד.

הרבנית סיפרה שפ"א הגיע מחזיק תורה גדול להרב, והיו משלחת שלימה איתו, והרב מרים את העינים ואומר לו אחרי כל מה שאתה שומע, נשאר לך זמן ללמוד, ואמר לא, אמר לו תדע לך אתה חייב לקבוע עיתים לתורה, וכולם יצאו וחשבו לא די שהרב לא בירך אותו אלא טען עליו טענות.

ואחרי זה הגיע מכתב או שליח ממנו, ואמר הייתי בהרבה מקומות וכולם כיבדן אותי, אבל המקום שהכי התפעלתי זה אצל הרב שהרב אמר לי את האמת, ומאז קיבל ע"ע לקבוע עתים לתורה.

ולא פעם שהרב מרגיש לא טוב, ואני שואל אותו מה כואב לו, ואומר כי אני לא לומד.

אחרי שהוא גומר את החובות שלו ומתחיל לשאר הענינים אז הוא מרגיש טוב.

פ"א היה לרב טעות ביום המעונן שהיה חושך וקם הרב אחה"צ וחשב שזה הלילה, ואח"כ אמר הרב מה הטעות גרמה לי שהתחלתי ללמוד את הדברים של מחר.

עוד דבר מיוחד יש את הזריזות, וכפי שאמרה הרבנית תראו בתפילה ברגע שאפשר להתפלל ותיקין הוא מתפלל, מנחה מיד בזמן מנחה גדולה, וכן מעריב מיד בזמן.

וסיפר רבינו ישב אצלי אדמו"ר ודיבר עימי והגיע זמן מנחה גדולה ואמרתי לו שצריך לילך למנחה אמר לי האדמו"ר הליטאים כל הזמן פוחדים שימותו ולא יזכו להתפלל ומיד מתפללים מנחה אמרתי לו יש ראיה על כך מהגמ' נדרים דף י' ב' מנין שלא יאמר אדם לה' עולה וכו' מבואר שחוששים כל רגע שימות ויאמר רק לה' ולא יסיים עולה ואמר שם שמים לבטלה.

וכל הלימודים הקבועים שצריך להאריך בהם, ושמעתי מאבי שליט"א כל גדולי הדור היה להם מחייב, כגון החזון איש כתב ספרים וכן הלאה זה מאוד חשוב שמי שרוצה לעלות בלימוד צריך שיהיה לו מחייב.

והרב שליט"א הרבה שנים היה לו מחייב לחבר ספרים, ומלבד זה מגיל 17 חוץ מהלימוד בעיון, ולעשות תוספות ולקרוא לזה חובות, והלשון הזה הוא מאבא זצ"ל שכך היה קורא ללימודים הקבועים שלו חובות.

וסיום הש"ס התחלתי בגיל 17 ולא עמדתי בזה, והמשכתי בשנה שאח"כ וגם לא הצלחתי, ורק שנה אח"כ זה הצליח.

וסיפר פעם שהחזון איש נפטר בליל שבת והיינו שבורים ורצוצים, חזרתי מהלויה מותש לחלוטין, וחזרתי הביתה לא היה לו כוח לשום דבר, היה לי מלחמה עם עצמי, מה לעשות, ואמרתי הרי אם אני ילמד עכשיו אני לא יצליח ללמוד כדבעי, דפקתי על השולחן ואמרתי אם עזבך יום יומים עעזבך, ולמדתי בכל הכוח.

הוא סיפר על אחד החברותות שלו, שהיה לרבנו כללים נוקשים שמי שלומד עמו אסור להפסיק הלימוד היה 4 שעות מ4 לפנות בוקר ועד והתפילה ואח"כ עוד שעה ללמוד למדו גמרא רש"י ותוס'.

והחברותא טען לו שהוא סובל מהצטננות שאין חורף שאינו חולה, אמר לו רבנו שאם תקבל ע"ע לא לבטל לא תהיה חולה, היה פ"א שהיה איזה ענין תורני והוא לא התגבר והלך לשם, ומיד קיבל באותו יום שפעת לשבועים, ואמר לו הרב שאם שומרים על קביעות נצלים מהכל, אבל שכמפסיקים אפי' לצורך כבר לא זוכים לזה.

לפני שבע עשרה שנים שהיה לו אירוע מוחי רח"ל, לא היה יום שהוא לא הפסיק את הקביעות שלו, וביו"ט א' דסוכות שעדיין לא ידעו מה זה, וביקש הצלחנו לסחוב אותו למיטה, וביקש ממני בבא מציעא בקושי הצליח להניח את הגמרא על המיטה ולמד בקושי גדול.

ואח"כ חודשים היה בבית חולים, ואמר לי שגם המוח נחלש, ולא ויתר על הקביעות, והיה מסיים כל יום והיה צריך להתאושש מהמאמץ שעשה.

פ"א אמר לי שבזכות שחוזר הרבה הקב"ה עוזר לי שלפעמים יכול להמשיך את הדפים בע"פ.

ופ"א נכדים של הגרי"ש סיפרו לרבנו, שהיה הלילה אצלו ולא היה לו כוח להכניס את הרגל לנעל ואיך שהוא התחיל ללמוד הוא למד באתו ניגון, אם כל הכוח. ולא הבנתי איך זה, ואמר רבנו התורה נותנת לו כוח. אם מותר לומר גם אצל רבנו זה כך, התורה מחייבת אותנו ונותן לו כוח.

המלמד תורה

שמעתי סיפור נפלא פעם היה אחד שהיה בתהליכי גיור אך לפני שהחליט להתגייר סופית רצה לבדוק איך נראה הלימוד היהודי ולכן הצטרף לשיעור בלימוד גמ' והנה אחרי תקופה אמר למגיד שיעור שהחליט בליבו לעזוב את תוכניותיו להתגייר מכיון שהינו רואה שאינו מבין כלום ואם תאמר שזה מצד חולשת כשרונות הנה אתה יכול לראות את התעודות שלי מכל השנים ותראה איך שאני מצטיין ודווקא כאן איני מבין כלל בו בזמן שיש צעירים שמתערבים בהכל ומבינים הכל אז פנה לעומתו המג"ש ואמר לו הבה ונלך להצדיק שר התורה רבי חיים קנייבסקי שליט"א ונספר לו את כל העניין ונשמע מה הוא מגיב על זה ואמרו ועשו ובאו לר' חיים שליט"א וסיפרו לו כל הדברים האלו חייך ר' חיים ופנה למג"ש וכך אמר לו איך אתה רוצה שהוא ידע ללמוד הרי אין לו מלמד ותמה המג"ש הרי אני מלמד אותו כל יום ור' חיים המשיך ואמר נכון שאתה מלמד אותו אבל אנו אומרים בכל יום בברכת התורה המלמד תורה לעמו ישראל הוא מלמד רק את עמו ישראל הוא לא מלמד גויים וממילא אין פלא בכך שאינו מבין וברגע שיתגייר יהיה לו מלמד, הקב"ה יהיה המלמד שלו ואז הוא יבין וכמובן כך היה באמת.

סיפר הגאון רא"ב פינקל: מעשה היה עם בחור בישיבה שההורים שלו באו להתלונן אצלי שאמנם הוא בעל כשרון ומצליח בלימודי חול ובחשבון וכו' אבל בתורה הראש שלו סתום בלא חיות ובלא חשק ונזכרו ההורים כי כשהיה תינוק לא יכלה האם להניקו וקנו עבורו איזה תחליף חלב ואחר שנים התברר שתחליף חלב זה היה בו חשש טריפות ואמרתי להם שיש ללמוד דבר זה ממעשה המפורסם עם הגרע"א זיע"א שבאו הורים להתברך מפיו אודות בנם שהוא בעל כשרון ובלמודי חול הוא עושה חיל אבל בלמודי קודש ראשו סתום ואינו קולט מאומה ואמר להם הגרע"א שכנראה בילדותו אכל מאכל לא כשר והאם אמרה שזה דבר שאי אפשר שכל המאכלים בביתה בתכלית הכשרות וההדור והלכו משם עד שנודע להם שבאיזה חתונה שאכל הילד נתגלו טריפות בסעודה וחזרו להגרע"א לבקש תיקון ואמר להם לשלוח הבן לארץ ישראל לעמול בתורה מתוך הדחק וכן עשו והלכתי עם ההורים אצל הגר"ח קניבסקי שליט"א ואמר לי כי בודאי יש לחשוש לזה ושזה דומה ממש למעשה עם הגרע"א הנ"ל ואמר שהתיקון של הבחור יהא לצום פעם אחת אם קשה לו לצום הרבה ושיקבל על עצמו מכאן והלאה לשמור כל דבר הנכנס לפיו שיהיה בתכלית הכשרות ובתוך הדברים סיפר הגר"ח קניבסקי שלפני זמן לא רב בא אליו יהודי קשיש קרוב לבן תשעים שנה ומוצאו מהונגריה ותינה לפניו כי בהיותו צעיר לימים שלחו אביו ללמוד בישיבה קטנה טובה והצליח מאד בישיבה וכשאביו בא לבקרו לא הפסיקו רבני הישיבה להללו אך לאחר זמן נסע לחג השבועות לביתו וכשחזר נסתתמו אצלו מעיינות החכמה ולא הצליח לקלוט שום דבר וכך הדבר נמשך רח"ל כל השנים עד עכשיו ובלמודי חול הצליח ונעשה מנהל בנק בחו"ל אבל בתורה לא קלט שום דבר והיה הדבר מצער אותו ביותר עד שאינה השי"ת לידו המעשה הנ"ל מהגרע"א ואז נזכר שבאותו חג שבועות כשחזר לביתו שיחק ברחוב עם נערים גויים והם האכילוהו טריפה והשווה את המעשה שלו עם המעשה שהיה אצל הגרע"א ושאל את הגר"ח קניבסקי מה דעתו והגרח"ק הסכים עמו בהשוואה ויעץ לו לצום פעם אחת כי הוא קשיש וקשה לו הצום ולקבל עליו מהיום והלאה להקפיד מאד על הידורי הכשרות ויועיל לו לתשובה.

ופ"א הגיע ח"א לרבנו עם ליקוט מדברי הראשונים שהביאו מספר הבהיר ואינו בספר שלפנינו, ועבר רבנו על הדברים, והיו שם עשרה קטעים, על ד' מהם הראה מיד שכתובים בנוסח אחר בספר ועל השאר אמר שאכן אינן לפנינו.

וסיפר בנו הגאון רבי שלמה שליט"א שהיה רגיל ללמוד עם אביו מידי יום, והיו לומדים שו"ע עם ביאור הגר"א, והיו בוחנים את עצמם, שאומרים בע"פ את מה שמציין הגר"א לגמרות ולראשונים.

כשערכו את המקורות וציונים לרמב"ם ע"י הוצאת מוסד הרב פרנקל, וערכו את זה כמה ת"ח ובניהם רבנו, והתפלאו שהכי הרבה טעויות היה במה שרבנו ערך, [למשל ע"א במקום ע"ב וכדו'], ובדקו וראו שכל הת"ח בודקים בתוך הגמרא בדיוק היכן זה נמצא.

אבל רבנו עושה הכל בלא לפתוח שום ספר אלא מזכרונו העצום לכן לא ימלט מטעות בע"א וע"ב וכדו'.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: **0573145900@okmail.co.il** או בפקס: 077-2092005
נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו
להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק